

Мәдениет саласындағы кәсіптік біліктілік
жөніндегі салалық кеңестің
2026 жылғы 4 мамырдағы № 2
шешімімен бекітілген

«МӘДЕНИЕТ»

САЛАЛЫҚ БІЛІКТІЛІК ШЕҢБЕРІ

МАЗМҰНЫ

1. Салалық біліктілік шеңберінің паспорты
2. Жалпы ережелер
3. Саланың ағымдағы жай-күйі
4. Саланы талдау
5. ЭҚЖЖ бойынша кәсіби қызметтің әрбір түрі кәсіпорындарындағы ҰКС бойынша негізгі кәсіп топтары мен кәсіптердің сипаттамасы және оларға сәйкес білім беру біліктіліктері
6. Қорытындылар мен ұсыныстар
 - 1-Қосымша. «Мәдениет» салалық біліктілік шеңбері. Мәдениет саласындағы кәсіптер тізбесі
 - 2-Қосымша. ҰБШ біліктілік деңгейлерінің сипаттамасы
 - 3-Қосымша. Кәсіптік біліктіліктер картасы

«Мәдениет» бағыты бойынша салалық біліктілік шеңбері

1. Салалық біліктілік шеңберінің паспорты

«Мәдениет» салалық біліктілік шеңбері (бұдан әрі – СБШ) Ұлттық біліктілік жүйесінің құрылымдық элементі болып табылады және 2016 жылғы 16 наурыздағы Әлеуметтік әріптестік пен әлеуметтік және еңбек қатынастарын реттеу жөніндегі республикалық үшжақты комиссияның хаттамалық шешімімен бекітілген Ұлттық біліктілік шеңберіне (бұдан әрі – ҰБШ) сәйкес келеді.

Мәдениет саласын дамытуды реттейтін заңнаманың қалыптасуы мен дамуының негізі Қазақстан Республикасының «Мәдениет туралы» Заңы болып табылады.

Қазақстан Республикасының мәдениет саласындағы заңнамасы Қазақстан Республикасының Конституциясына негізделеді және Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексінен, сондай-ақ Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік құқықтық актілерінен тұрады.

СБШ салада танылатын біліктілік деңгейлерін сипаттайды және олардың сәйкестілігін қамтамасыз етеді, сондай-ақ кәсіби стандарттарды және мәдениет саласы мамандарының біліктілігін растау мен беру жүйесін әзірлеуге негіз болады.

Осы СБШ әртүрлі пайдаланушылар тобына (мемлекеттік органдар мен олардың құрылымдарына, жұмыс берушілерге, білім беру ұйымдарына, кәсіби қауымдастықтарға, азаматтарға) арналған және мыналарға мүмкіндік береді:

1) мәдениет саласында кадрлар даярлаудың жалпы стратегиясы мен жүйесін қалыптастыруға, оның ішінде нақты біліктілік алу, біліктілік деңгейін арттыру, біліктілікті растау арқылы еңбек қызметі барысында мансаптық өсудің әртүрлі траекторияларын жоспарлауға;

2) кәсіби және білім беру стандарттарын, кәсіптік білім беру мен оқыту бағдарламаларын, бейресми оқытуды (жұмыс орнында оқыту және басқалар) әзірлеу кезінде қызметкерлер мен түлектердің біліктілігіне қойылатын талаптарды сипаттауға;

3) сертификаттау жүйесін қалыптастыруға;

4) адами ресурстарды жоспарлау мен дамытуға.

2. Жалпы ережелер

СБШ-ны әзірлеу Қазақстан Республикасы Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігі бастамашы болған «Еңбек дағдыларын дамыту және жұмыс орындарын ынталандыру» жобасы шеңберінде жүзеге асырылады.

Миссиясы: мәдениет саласы қызметкерлерінің жұмыспен қамтылуы мен еңбек дағдылары саласындағы сапалық көрсеткіштерді жақсарту, сондай-ақ техникалық және кәсіптік білім беру ұйымдары мен жоғары оқу орындарындағы даярлау және оқыту бағдарламаларының өзектілігін арттыру.

Көзқарас: саланың кадрлық ресурстарға деген қажеттілігін қамтамасыз етудің тиімді жүйесін қалыптастыру.

Мақсаты: саланы дамыту стратегиясын ескере отырып, ҰБШ негізінде мәдениет саласындағы қолданыстағы біліктіліктерге қойылатын талаптарды айқындау және кәсіптер мен лауазымдарды біліктілік деңгейлері бойынша жіктеу, сондай-ақ сабақтас қызмет түрлері (кәсіптер мен лауазымдар) арқылы салааралық байланыстарды көрсету.

СБШ келесі қағидаттарды ескере отырып әзірленді:

- саладағы өзара байланысты кәсіби топтарды және/немесе кіші топтарды айқындау;

- төменгі біліктілік деңгейлерінен жоғары деңгейлерге өту кезінде қызметкерлердің тұлғалық және кәсіби құзыреттерінің, икемдері мен білімдерінің тәжірибелік тәжірибені ескере отырып сабақтастығы;

- СБШ талаптарының барлық кәсіби топтар және/немесе кіші топтар үшін қолайлылығы;

- біліктілік деңгейлерінің Қазақстан Республикасындағы еңбек бөлінісі құрылымына және білім беру жүйесіне сәйкестігі;

- СБШ біліктілік деңгейлерін кәсіби қызмет параметрлері арқылы сипаттау;

- барлық пайдаланушылар үшін біліктілік деңгейлері сипаттамасының айқындығы.

СБШ-дағы кәсіби топтар мен кіші топтарды айқындау мәдениет саласындағы өндірістік циклдерге сәйкес келеді:

Жоспарлау, ғылыми және әкімшілік басқару;

2) Жоспарлау, оқыту, көркемдік, әкімшілік, ғылыми басқару;

3) Орындаушылық, оқыту;

4) Орындаушылық.

Салалық біліктілік шеңбері экономикалық қызметтің келесі түрлері бойынша әзірленді:

R – ӨНЕР, ОЙЫН-САУЫҚ ЖӘНЕ ДЕМАЛЫС.

Толық сипаттама 1-кестеде ұсынылған.

Кесте 1. Салаға жататын ҚР ЭҚЖЖ секциялар мен бөлімдері

№ п/п	Секция ОКЭД	Раздел ОКЭД	Группа ОКЭД	Класс ОКЭД
1.	R - ӨНЕР, ОЙЫН-САУЫҚ ЖӘНЕ ДЕМАЛЫС	90 Шығармашылық, өнер және ойын- сауық саласындағы қызмет	90.01 – Көркемдік (артистік) қызмет	90.01.1 Театрлық қызмет Бұл кіші класс мыналарды қамтиды: театрлық қойылымдарды, опералық спектакльдерді қою және көрсету: театрлық труппалардың қызметі

2.				90.01.2 Концерттік қызмет Бұл кіші класс мыналарды қамтиды: - концерттерді, би және басқа да сахналық қойылымдарды қою және көрсету; - музыкалық топтардың, оркестрлердің және ансамбльдердің қызметі; - жеке жұмыс істейтін актерлердің, бишілердің, музыканттардың, ауызша жанр орындаушыларының қызметі.
3.				90.01.3 Цирк қызметі
4.			90.02 Мәдени-көріністік іс-шараларды өткізуге жәрдемдесетін қызмет	90.02.0 Мәдени-көріністік іс-шараларды өткізуге жәрдемдесетін қызмет Бұл кіші класс мыналарды қамтиды: - театрлық қойылымдарды, концерттерді, опералық спектакльдерді немесе би және басқа да сахналық қойылымдарды қою кезінде қосалқы қызмет: директорлардың, қоюшы-режиссерлердің, сахналық безендірушілер мен декораторлардың, сахна жұмысшыларының, жарық берушілердің және т.б. қызметі; - мәдени-көріністік іс-шараларды ұйымдастыру жөніндегі ұйымдастырушылардың немесе продюсерлердің қызметі, өз жабдығымен немесе жабдықсыз.

5.			90.03 Көркем және әдеби шығармашылық	90.03.0 Көркем және әдеби шығармашылық Бұл кіші класс мыналарды қамтиды: мүсіншілердің, суретшілердің, мультфильм суретшілерінің, граверлердің, офортистердің және т.б. жеке жұмыс істейтін қызметі.
6.			90.04 Концерт және театр залдарының қызметі	90.04.0 Концерт және театр залдарының қызметі Бұл кіші класс мыналарды қамтиды: - концерт залдарының, театр залдарының және басқа да өнер нысандарының қызметі.
7.		91 «Кітапханалар, архивтер, мұражайлар және мәдениет саласындағы өзге де қызмет»	91.01 Кітапханалар мен архивтердің қызметі	91.01.2 Кітапханалық қызмет (оқу залдары, лекциялық және көрме залдарын қоса алғанда)
8.			91.02 Мұражайлар қызметі	91.02.0 – Мұражайлар қызметі Бұл кіші сынып барлық түрдегі мұражайлардың қызметін қамтиды: - көркем өнер мұражайлары - зергерлік бұйымдар - жиһаз, киім, керамика және күміс бұйымдар мұражайлары - жаратылыстану, ғылым және техника мұражайлары - тарихи мұражайлар, соның ішінде әскери мұражайлар - мамандандырылған мұражайлар - ашық аспан астындағы мұражайлар

9.		93.2 Демалыс пен ойын-сауықты ұйымдастыру қызметі	93.21 Ойын-сауық және тақырыптық парктер қызметі	93.21.0 Ойын-сауық және тақырыптық парктер қызметі. Бұл кіші сынып ойын-сауық және тақырыптық парктердің қызметін қамтиды. Негізгі қызмет түрлері: ойын-сауық және тақырыптық парктерді пайдалану және басқару, механикалық аттракциондарды (мысалы, американдық таулар) пайдалану, су аттракциондары (су сырғанақтары және т.б.) ойындар мен ойын-сауық алаңдарын ұйымдастыру, қойылымдарға арналған алаңдарды пайдалану, тақырыптық көрмелер өткізу пикникке арналған орындарды ұйымдастыру.
10.				93.29.3 Қуыршақ театрларының қызметі
11.	І секциясы – Ақпарат және байланыс	59 Кино және бейнефильмдер өндірісі, телевизиялық бағдарламалар жасау, дыбыс жазу және музыкалық шығармаларды басып шығару қызметі	59.11 Кино бейнефильмдер және телевизиялық бағдарламалар өндіру қызметі	59.11.0 Кино бейнефильмдер және телевизиялық бағдарламалар өндіру қызметі Бұл кіші сынып мыналарды қамтиды: - кинофильмдер, бейнефильмдер және телевизиялық бағдарламалар (телехикаялар, деректі фильмдер және т.б.) өндіру - телевизиялық жарнама дайындау және өндіру

12.			59.12 Кино бейнефильмдер және телевизиялық бағдарламалар өндірісін аяқтау қызметі	59.12.0 Кино-бейнефильмдер және телевизиялық бағдарламалар өндірісін аяқтау қызметі Бұл кіші сынып кино-, бейнефильмдер және телевизиялық бағдарламаларды аяқтау бойынша келесі қызмет түрлерін қамтиды: монтаж жасау, фильмді немесе таспаны көшіру, (тасымалдау)титрлар, субтитрлер, қатысушылар тізімі және жасырын субтитрлер енгізу, компьютерлік графика жасау, анимация және арнайы эффектілер әзірлеу, кинофильмдерді өңдеу кинозертханалардың қызметі
13.			59.14 Кинофильмдерді көрсету қызметі	59.14.0 – Кинофильмдерді көрсету қызметі Бұл кіші сынып мыналарды қамтиды: - кинотеатрларда, ашық аулақтарда немесе фильм көруге арналған басқа орындарда кино және бейнефильмдерді көрсету - кино клубтардың қызметі

Саланың құрылымын анықтау үшін оның шекараларын түсіну маңызды. Экономикалық қызмет түрлерінің жалпы жіктеуішін қарастыру барысында сарапшылар қауымдастығы СБШ-ны 1-кестеде көрсетілген үлгілік процестер тізбесімен шектеу туралы шешім қабылдады. СБШ келесі кәсіптік топтар мен кіші топтар негізінде әзірленді:

Нөмірлеу	Кәсіп / мамандық / қызмет түрі
1.	1432-0-003 Өнертанушы

2.	2161-0-005 Сәулетші-реставратор
3.	2163-1-004 Киім дизайнері
4.	2163-9-012 Тоқыма және текстиль бойынша суретші
5.	2166-5-006 Суретші-аниматор (мультипликатор)
6.	2371-9-001 Мұражай педагогикасы және балалар шығармашылығы бөлімінің әдіскері
7.	2621-2-003 Палеограф
8.	2621-2-007 Қор сақтаушы
9.	2621-3-003 Ағаш шебері-реставратор
10.	2621-3-004 Ескерткіштерді реставрациялау және консервациялау жөніндегі маман
11.	2622-1-001 Библиограф
12.	2622-1-002 Кітапханашы
13.	2622-1-003 Кітапханашы-архивист
14.	2622-1-004 Кітапханашы-каталогтаушы
15.	2632-2-001 Антрополог
16.	2632-2-007 Этнограф
17.	2632-3-001 Археолог
18.	2633-1-001 Балеттанушы
19.	2633-1-002 Өнертанушы
20.	2633-1-007 Музыкатанушы
21.	2633-1-010 Театртанушы (театртанушы-педагог)
22.	2641-5-001 Кинотанушы
23.	2633-1-001 Балеттанушы
24.	2633-1-010 Театртанушы
25.	2633-1-010 Театртанушы-педагог
26.	2641-2-001, 2641-2-002, 2641-1-002 Кинотеледраматург
27.	2641-5-001 Кинотанушы
28.	2651-1-001 Тас конструкцияларды реставрациялау жөніндегі маман
29.	2651-1-002 Мүсінші
30.	2651-1-003 Мұз мүсіншісі
31.	2651-1-004 Суретші-мүсінші
32.	2651-2-001 Шыныға сурет салушы
33.	2651-2-002 Миниатюралық-суретші
34.	2651-2-003 Муралист (қабырға суретшісі)
35.	2651-2-004 Суретші
36.	2651-2-005 Акварель бояуларымен жұмыс істейтін суретші
37.	2651-2-006 Майлы бояумен жұмыс істейтін суретші
38.	2651-2-007 Батик баспасы бойынша суретші
39.	2651-2-008 Портретші-суретші
40.	2651-2-009 Кескіндемеші-суретші

41.	2651-2-010 Монументалист-суретші
42.	2651-3-001 Иллюстратор
43.	2651-3-002 Инфографика маманы
44.	2651-3-003 Карикатурашы
45.	2651-3-004 Суретші-иллюстратор
46.	2651-9-001 Дизайнер-реставратор
47.	2651-9-002 Көркем бұйымдар мен сәндік заттарды реставрациялаушы
48.	2651-9-005 Постижер-суретші
49.	2651-9-006 Суретші-реставратор
50.	2651-9-007 Суретші-технолог
51.	2652-1-001 Альтист
52.	2652-1-002 Камералық-инструменталдық және вокалдық ансамбль әртісі
53.	2652-1-003 Оркестр әртісі
54.	2652-1-004 Халық аспаптар оркестрінің әртісі
55.	2652-1-005 Симфониялық (камералық, үрмелі) оркестр әртісі
56.	2652-1-006 Эстрадалық оркестр және ансамбль әртісі
57.	2652-1-007 Эстрадалық-инструменталдық ансамбль әртісі
58.	2652-1-008 Солист-инструменталист әртісі
59.	2652-1-009 Арфист
60.	2652-1-010 Барабаншы
61.	2652-1-011 Валторнашы
62.	2652-1-012 Виолончельші
63.	2652-1-013 Гитарист
64.	2652-1-014 Гобоист
65.	2652-1-015 Домбырашы
66.	2652-1-016 Кларнетші
67.	2652-1-017 Қобызшы
68.	2652-1-018 Контрабасшы
69.	2652-1-019 Қылқобызшы
70.	2652-1-020 Органшы
71.	2652-1-021 Пианист
72.	2652-1-022 Саксофоншы
73.	2652-1-023 Скрипкашы
74.	2652-1-024 Тромбоншы
75.	2652-1-025 Трубач
76.	2652-1-026 Тубист
77.	2652-1-027 Фаготшы
78.	2652-1-028 Флейташы
79.	2652-2-001 Кинокомпозитор
80.	2652-2-002 Композитор

81.	2652-2-003 Оркестратор
82.	2652-3-001 Аккомпаниатор
83.	2652-3-002 Аккомпаниатор-концертмейстер
84.	2652-3-003 Концертмейстер
85.	2652-3-004 Оркестрдің концертмейстері
86.	2652-3-005 Балет сыныбының концертмейстері
87.	2652-3-006 Вокал сыныбының концертмейстері
88.	2652-3-007 Хор концертмейстері
89.	2652-3-008 Балет сыныбының концертмейстері
90.	2652-3-009 Музыкалық безендіруші
91.	2652-4-001 Дирижер ассистенті
92.	2652-4-002 Хормейстер ассистенті
93.	2652-4-003 Дирижер
94.	2652-4-004 Хормейстер
95.	2652-5-001 Ақын-импровизатор
96.	2652-5-002 Әртіс
97.	2652-5-003 Ғн және би ансамблінің әртісі
98.	2652-5-004 Вокалды-инструменталдық ансамбль әртісі
99.	2652-5-005 Дәстүрлі әнші
100.	2652-5-004 Вокалды-инструменталдық ансамбль әртісі
101.	2652-5-011 Вокалист
102.	2652-5-012 Опера әншісі
103.	2652-5-013 Әнші
104.	2652-5-014 Әнші (альт)
105.	2652-5-015 Әнші (баритон)
106.	2652-5-016 Әнші (бас)
107.	2652-5-017 Әнші (контральто)
108.	2652-5-018 Әнші (сопрано)
109.	2652-5-019 Әнші (тенор)
110.	2652-5-020 Джаз әншісі
111.	2652-5-021 Поп музыка әншісі
112.	2652-5-022 Эстрадалық орындаушы
113.	2652-9-001 Музыкалық жетекші
114.	2652-9-002 Музыкалық бағдарламалардың жетекшісі
115.	2653-1-001 Балет әртісі
116.	2653-1-002 Балет әртісі (солист)
117.	2653-1-003 Би (хореографиялық-хорлық) ұжымының әртісі
118.	2653-1-004 Степ биші
119.	2653-1-005 Кордебалет әртісі
120.	2653-1-006 Цирк балет әртісі
121.	2653-1-007 Халық биі ансамблінің әртісі

122.	2653-1-008 Заманауи би әртісі
123.	2653-1-009 Би ансамблінің әртісі
124.	2653-2 Педагог-хореограф
125.	2653-2-001 Балетмейстер ассистенті
126.	2653-2-002 Балетмейстер
127.	2653-2-003 Қоюшы-Балетмейстер
128.	2653-2-004 Хореограф
129.	2654-1-001 Импресарио
130.	2654-1-002 Атқарушы продюсер (жалпы профиль)
131.	2654-1-003 Продюсер (жалпы профиль)
132.	2654-1-004 Радио және телебағдарламалардың продюсері
133.	2654-1-005 Театр продюсері
134.	2654-1-008 Көркем фильмдердің продюсері
135.	2654-2-001 Кинорежиссердің ассистенті
136.	2654-2-002 Режиссер ассистенті
137.	2654-2-005 Қоюшы режиссердің ассистенті
138.	2654-2-006 Кинорежиссер
139.	2654-2-007 Режиссер
140.	2654-2-008 Авторлық телевидение режиссері
141.	2654-2-009 Бейнемонтаж режиссері
142.	2654-2-010 Деректі фильмдер режиссері
143.	2654-2-011 Драмалық театр режиссері
144.	2654-2-012 Қуыршақ театрының режиссері
145.	2654-2-013 Жаппай қойылымдар мен шоу режиссері
146.	2654-2-014 Музыкалық театр режиссері
147.	2654-2-015 Музыкалық бағдарламалар режиссері
148.	2654-2-018 Режиссёр-аниматор
149.	2654-2-019 Қоюшы режиссер
150.	2654-2-020 Театрдағы қоюшы режиссер
151.	2654-2-021 Кино және телевидение режиссер-продюсері
152.	2654-4-001 Құрама түсірілімдер бойынша суретші ассистенті
153.	2654-4-002 Мультипликатор суретшісінің ассистенті
154.	2654-4-003 Қоюшы суретшінің ассистенті
155.	2654-4-004 Қоюшы оператор
156.	2654-4-005 Трюктер қоюшы
157.	2654-4-006 Жарық режиссері
158.	2654-4-007 Заманауи хореография режиссері
159.	2654-4-008 Хореография режиссері
160.	2654-4-009 Суретші басшысы
161.	2654-4-010 Құрама түсірілімдер бойынша суретші
162.	2654-4-011 Жарық суретшісі
163.	2654-4-001 Құрама түсірілімдер бойынша суретші ассистенті

164.	2654-4-002 Мультипликатор суретшісінің ассистенті
165.	2654-4-003 Қоюшы суретшінің ассистенті
166.	2654-4-004 Қоюшы оператор
167.	2654-4-005 Трюктер қоюшы
168.	2654-4-017 Суретші-конструктор (дизайнер)
169.	654-4-018 Қуыршақ жүргізуші суретші
170.	2654-4-019 Безендіруші суретші
171.	2654-4-020 Ойын қуыршақтарын безендіруші суретші
172.	2654-4-021 Қоюшы суретші (жалпы профиль)
173.	2654-4-022 Театрдың қоюшы суретшісі
174.	2654-4-024 Ретушер суретші
175.	2654-5-001 Дизайнер дыбысшысы
176.	2654-5-002 Дыбыс режиссері
177.	2654-9-001 Арт-менеджер
178.	2654-9-002 Музыкалық редактор
179.	2654-9-003 Техникалық редактор
180.	2655-0-001 Актер
181.	2655-0-002 Көмекші құрам әртісі
182.	2655-0-003 Драма әртісі
183.	2654-9-001 Арт-менеджер
184.	2654-9-002 Музыкалық редактор
185.	2654-9-003 Техникалық редактор
186.	2655-0-001 Актер
187.	2655-0-002 Көмекші құрам әртісі
188.	2655-0-003 Драма әртісі
189.	2654-9-001 Арт-менеджер
190.	2654-9-002 Музыкалық редактор
191.	2654-9-003 Техникалық редактор
192.	2655-0-001 Актер
193.	2655-0-002 Көмекші құрам әртісі
194.	2659-1-002 «Атлетика» жанрының әртісі
195.	2659-1-003 «Гимнастика» жанрының әртісі
196.	2659-1-004 «Дрессировка» жанрының әртісі
197.	2659-1-005 «Жонглёр» жанрының әртісі
198.	2659-1-006 «Клоунада» жанрының әртісі
199.	2659-1-007 «Фокусы» жанрының әртісі
200.	2659-1-008 «Эквилибристика» жанрының әртісі
201.	2659-1-009 Коверный әртісі
202.	2659-1-010 Спорттық-акробатикалық жанр әртісі
203.	2659-1-011 Цирк әртісі
204.	2659-1-012 Эстрадалық-спорттық, иллюзиондық және басқа да түпнұсқа эстрадалық жанр әртісі

205.	2659-1-013 Буффонад клоун әртісі
206.	2659-1-014 Әуе гимнасты
207.	2659-1-015 Музыкалық эксцентрик әртісі
208.	2659-9-001 Артист-импровизатор (ақын-импровизатор, манасшы)
209.	2659-9-002 «Сатира» жанрының әртісі
210.	3431-0-001 3д - фотограф
211.	3431-0-002 Балалар фотографы
212.	3431-0-001 3д - фотограф
213.	3431-0-002 Балалар фотографы
214.	3431-0-001 3Д - фотограф
215.	3431-0-002 Балалар фотографы
216.	3431-0-010 Ретушер
217.	3431-0-011 Отбасылық фотограф
218.	3431-0-012 Спорт фотографы
219.	3431-0-013 Студиялық фотограф
220.	3431-0-014 Фотограф
221.	3431-0-015 Жабайы табиғат фотографы
222.	3431-0-016 Фуд-фотограф
223.	3431-0-017 Фэшн-фотограф
224.	3431-0-018 Суретші-фотограф
225.	3432-1-001 Интерьер декораторы
226.	3432-1-002 Интерьер дизайнері
227.	3432-1-003 Студиялық дизайнер
228.	3432-3-001 Сценограф
229.	3432-3-002 Орта біліктілікті суретші-декоратор
230.	3432-3-003 Орта біліктілікті суретші-конструктор (дизайнер)
231.	3432-3-004 Орта біліктілікті безендіруші суретші
232.	3432-3-005 Ойын қуыршақтарын безендіруші суретші (орта біліктілік)
233.	3433-2-001 Кітапхана, халық шығармашылығы үйі, клуб, музей, орталықтың (ғылыми-әдістемелік, халық мәдениеті және т.б.) әдіскері
234.	3439-0-001 Аранжировщик
235.	3439-0-002 Миманс әртісі
236.	3439-0-003 Сүйекке ою салушы
237.	3439-0-004 Опера труппасының инспекторы
238.	3439-0-005 Оркестр инспекторы
239.	3439-0-006 Балет инспекторы
240.	3439-0-007 Ноталық материалдар инспекторы
241.	3439-0-008 Режиссерлік басқару инспекторы
242.	3439-0-009 Хор инспекторы

243.	3439-0-010 Каллиграф
244.	3439-0-011 Каскадер
245.	3439-0-012 Репертуарды қалыптастыру жөніндегі консультант
246.	3439-0-013 Конферансье
247.	3439-0-014 Трюктер координаторы
248.	3439-0-015 Тату-мастер
249.	3439-0-016 Музыкалық консультант
250.	3439-0-017 Орта біліктілікті музыкалық безендіруші
251.	3439-0-018 Балет репетиторы
252.	3439-0-019 Вокал репетиторы
253.	3439-0-020 Қуыршақ жүргізу бойынша репетитор
254.	3439-0-021 Сахналық қозғалыс бойынша репетитор
255.	3439-0-022 Сөйлеу техникасы бойынша репетитор
256.	3439-0-023 Цирк нөмірлері бойынша репетитор
257.	3439-0-024 Суфлер
258.	3439-0-025 Арнайы эффектілер технигі
259.	3439-0-026 Боди-арт суретшісі
260.	3439-0-027 Трюктер бойынша суретші
261.	3440-0-001 Негізгі цирк жанрларының әртісі
262.	3440-0-002 Арнайы эффектілер әртісі
263.	3440-0-003 Артист,Концерт жүргізушісі
264.	3440-0-004 Артист-конферансье
265.	3440-0-005 Дискотека жүргізушісі
266.	3440-0-006 Бағдарлама жүргізушісі (орта біліктілік)
267.	3440-0-007 Цирк қойылымының жүргізушісі
268.	3440-0-008 Диктор (орта біліктілік)
269.	3440-0-009 Диск-жокей
270.	3440-0-010 Арқан үстінде жүруші
271.	3440-0-003 Концерт жүргізуші әртісі
272.	3440-0-011 Мәдени-ұйымдастырушы
273.	3440-0-012 Түнгі клуб бишісі
274.	3440-0-013 Көше әншісі (музыкант)
275.	3521-2-002 Видеооператор
276.	3521-2-003 Кинооператор
277.	3521-2-007 Фото және бейне аппараттар операторы
278.	3521-2-008 Телеоператор
279.	3521-3-001 Дыбыстық безендіруші
280.	3521-3-002 Субтитр жасаушы
281.	3521-3-003 Монтажер (орта біліктілік)
282.	3521-3-005 Бейне/кескін монтажері
283.	3521-3-006 Субтитр ретушері
284.	3521-3-007 Мәтін құрастырушы

285.	3521-9-001 Диапозитивтік фильмдерді түсіруші
286.	3521-9-002 Анимациялық пробаларды түсіруші
287.	4000-0-001 Билет кассаларының меңгерушісі
288.	4000-0-004 Қойма меңгерушісі
289.	4000-0-005 Шаруашылық меңгерушісі
290.	5113-1-001 Гид (музей, көркем галерея, саяхат)
291.	5113-1-003 Экскурсовод
292.	5142-3-002 Гример-пастижер
293.	5220-2-001 Билет кассирі
294.	5220-2-002 Ойын-сауық және спорттық іс-шаралар билеттерін беруші кассир
295.	5231-0-006 Супермодель
296.	5231-0-007 Топ-модель
297.	5231-0-008 Фотомодель
298.	5232-0-001 Тауар демонстраторы
299.	7311-1-015 Үрмелі музыкалық аспаптарды баптаушы
300.	7311-1-016 Музыкалық ойыншықтарды баптаушы
301.	7311-1-017 Фортепиано және рояль баптаушысы
302.	7311-1-018 Шертіп ойналатын (ішекті) аспаптарды баптаушы
303.	7311-1-019 Тілше (тілді) музыкалық аспаптарды баптаушы
304.	7311-1-020 Музыкалық аспаптарды баптаушы-регулировщик
305.	7311-1-021 Ысқышты музыкалық аспаптарды баптаушы-регулировщик
306.	7311-1-020 Музыкалық аспаптарды баптаушы-регулировщик
307.	7311-1-021 Ысқышты музыкалық аспаптарды баптаушы-регулировщик
308.	7311-2-001 Үрмелі музыкалық аспаптарды реставратор
309.	7311-2-002 Клавишті музыкалық аспаптарды реставратор
310.	7311-2-00 Ысқышты және шертіп ойналатын аспаптарды реставратор
311.	7311-2-004 Ұрмалы аспаптарды реставратор
312.	7311-2-005 Тілше музыкалық аспаптарды реставратор
313.	9622-9-008 Музей қараушысы
314.	9622-9-012 Музей күзетшісі
315.	9629-1-001 Афиша жапсырушы
316.	9629-1-002 Тегін газеттер таратушы
317.	9629-1-003 Үнпарақ (листовка) таратушы
318.	9629-9-002 Гардероб қызметкері
319.	9629-9-004 Қоймашы
320.	9629-9-005 Костюмер
321.	9629-9-017 Реквизитор

3.Саланың қазіргі жағдайы

3.1. Институционалдық құрылым.

Қазақстан Республикасы Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігінің Ұлттық статистика бюросының деректеріне сәйкес, 2026 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша елде 7 372 мәдениет ұйымы жұмыс істейді. Бұл ұйымдарда жалпы саны 58 122 адам қызмет етеді.

Соның ішінде 3890 көпшілікке қолжетімді кітапхана бар. Оның ішінде: (20 – ғылыми,- 3843 әмбебап, 19 арнайы) кітапхана, оларда жалпы 12 597 қызметкер жұмыс істейді.

57 театр, оның ішінде 11 республикалық және 46 өңірлік театр бар, оларда жалпы 8 114 қызметкер жұмыс істейді.

282 музей, (оның ішінде 51 тарихи, 114 өлкетану, 66 мемориалдық, 4 жаратылыстану-ғылыми, 12 өнертану, 14 қорық-музей және 17 басқа түрлері) бар, оларда жалпы 5 916 қызметкер жұмыс істейді.

2 994 мәдени-демалыс ұйымы, оның ішінде (1281 мәдениет үйі (сарайы), 1 634 клуб, 22 халық шығармашылығы орталығы және 79 басқа ұйымдар бар), оларда жалпы 23 520 қызметкер жұмыс істейді.

113 кинотеатр, оның ішінде (100 жеке, 19 мемлекеттік және 2 шетелдік) кинотеатр бар.

36 концерттік ұйым, оларда жалпы 7 062 қызметкер жұмыс істейді.

4 цирк, оларда жалпы 913 қызметкер жұмыс істейді.

Жалпы алғанда, ұйымдар желісі тұрақты болып қалыптасқан, музейлер мен концерттік ұйымдар саны бойынша аздаған өсім байқалады.

Инфрақұрылымның негізін кітапханалар мен мәдени-демалыс ұйымдары құрайды (барлық нысандардың 70%-дан астамы). Жалпы алғанда, инфрақұрылым сандық тұрғыдан дамыған, алайда құрылымдық теңгерімсіздік бар (кітапханалар мен мәдени-демалыс ұйымдарының үлесі басым).

Соңғы 5 жылдағы мәдени ұйымдарға келушілерді талдау 2020 жылы карантиндік шаралар мен шектеулі жұмыс режиміне байланысты күрт төмендеуді көрсетеді. Пандемиядан кейін салада келушілер санының тұрақты өсуі байқалады: концерттік ұйымдарда +10%, парктерде +7,1%, мәдени-демалыс ұйымдарында +3,9%, театрларда +2,5%, музейлерде +1,8%.

Сонымен бірге, карантинге дейінгі деңгейдегі келушілер саны әлі толық қалпына келген жоқ.

Жалпы алғанда, әлеуметтік зерттеу нәтижелері театрлар, музейлер, кітапханалар және концерт залдары сияқты мәдени нысандарды респонденттердің көбіне сирек (жарты жылда 1 рет) баратындарын көрсетеді.

Сонымен қатар, ең жиі (айына 1 рет және одан жиі) посещаемые нысандар — кинотеатрлар (20,90%), филармонияның концерт залдары (12,10%) және басқа да мәдени-демалыс іс-шаралары (16,2%).

Дегенмен, ойын-сауық түрлеріне айқын басымдық берілгеніне қарамастан, зерттеуге қатысушылар бірнеше айда бір рет музейлерге (44,7%), театрларға (40,50%) және кітапханаларға (40,40%) барып тұрады.

Сонымен қатар, респонденттердің жартысынан астамы — **56,5%** — белгілі бір деңгейде аталған мәдени нысандарға жиірек барғысы келетінін білдірген.

Респонденттердің пікірінше, мәдени нысандарға жиі баруға кедергі келтіретін негізгі себептер мыналар:

- өткізілетін іс-шаралар туралы ақпараттың жеткіліксіздігі (29,10%);
- іс-шаралардың қолайсыз уақытқа жоспарлануы (27,90%);
- бос уақыттың болмауы (12,70%).

Сонымен бірге, мәдени нысандарға барудың қымбаттығы мәселесін респонденттердің тек 5,8% ғана атап өткен.

Сауалнамаға қатысушылардың басым бөлігі мәдениет ұйымдары қызметінің сапасы өзгеріссіз қалғанын көрсеткен (28,6%). Ал респонденттердің елеулі бөлігі (37,0%) бұл салада белгілі бір оң өзгерістер бар екенін айтқан.

Нәтижесінде мәдениет және өнер саласындағы қызмет сапасына халықтың жалпы қанағаттану деңгейі 77,1% құрады. Ал кері пікір білдірген респонденттердің жиынтық үлесі 18,8% болды.

Сонымен қатар, мүмкіндігі шектеулі адамдар үшін мәдени мекемелердің қолжетімділік деңгейі 62,4%-ды құрады.

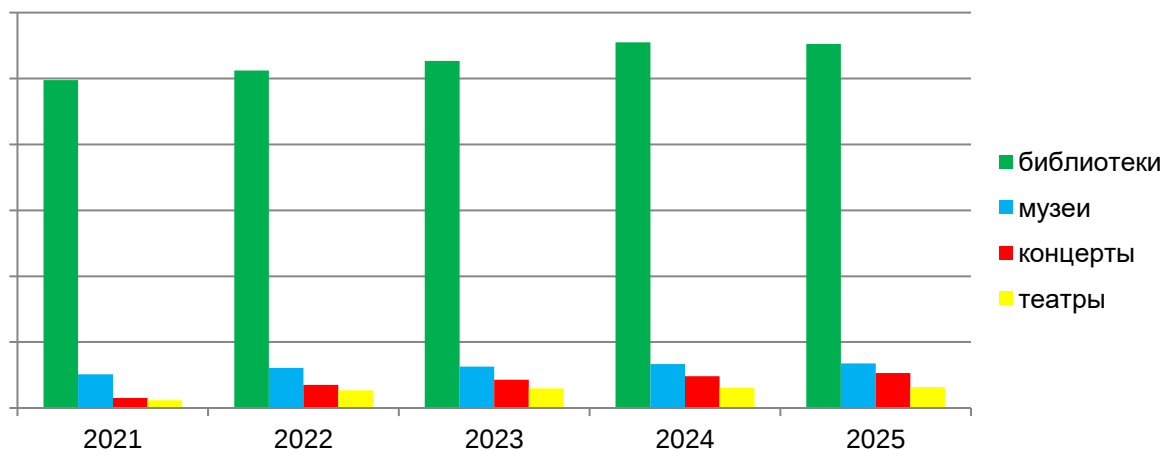
Зерттеуге қатысушылардың жартысынан астамы (59,6%) отандық мәдениет және өнер өнімдерінің сапасына қанағаттанатынын растады.

Зерттеуге қатысушылардың әрбір үшіншісі (**33,7%**) отандық кинематографияға басымдық береді. Сонымен қатар, респонденттердің **65,1%** отандық фильмдердің сапасында белгілі бір жақсартулар бар екенін атап өткен.

Сауалнама нәтижелері бойынша респонденттер кинотеатрлар көрсететін қызмет сапасына толық қанағаттанғанын білдірген (**43,5%**). Сондай-ақ театр қызметтеріне (**31,10%**), концерт залдары мен филармонияларға (**15,1%**) және басқа да мәдени-демалыс ұйымдарының қызметіне (**27,50%**) қанағаттану деңгейі жеткілікті екені анықталған.

Сонымен қатар, респонденттердің елеулі бөлігі — **40,4%** — концерттік іс-шараларға мүлдем қатыспайтыны байқалады.

Сауалнамаға қатысушылардың әрбір бесіншісі отандық әдебиетке қызығушылық танытқан.

Сурет 1 - 2021–2025 жылдар аралығындағы мәдениет ұйымдарына келушілер динамикасы, мың адам

Осылайша, пандемия кезеңі халыққа мәдениет саласы қызметтерінің қолжетімділігін қамтамасыз етуде озық ақпараттық технологияларды қолдану дағдыларының маңыздылығын айқын көрсетті.

Осыған байланысты барлық біліктілік деңгейлерінде тиісті лауазымдардың функционалын кеңейту және атауларын өзектендіру қажеттілігі туындады.

Сонымен қатар, ЮНЕСКО Бас директорының мәдениет жөніндегі орынбасары Эрнесто Оттоне Р. атап өткендей, «негізгі парадокс пайда болды: адамдардың мәдени контентке жаһандық қолжетімділігі мен оған тәуелділігі артты, алайда өнер және мәдениет саласындағы мамандар өз жұмысында барған сайын қиындықтарға тап болуда». Ол сондай-ақ «мәдениет пен өнер саласындағы мамандар үшін орнықты және инклюзивті еңбек ортасын қайта қарастыру қажет, өйткені олар бүкіл әлем бойынша қоғам үшін өмірлік маңызды рөл атқарады» екенін айтты. ЮНЕСКО-ның 2022 жылғы баяндамасында үкіметтерге әртістер мен мәдениет саласы мамандарын экономикалық және әлеуметтік қорғауды қамтамасыз етуге шақыру жасалған.

3.2. Еңбек нарығындағы жағдай туралы

Мәдениет саласындағы жұмыспен қамтылғандардың үлесі елдегі 15 жастан жоғары барлық жұмыспен қамтылған халықтың 1,5%-ын құрайды.

Мәдениет саласында жұмыспен қамтылғандардың жалпы санының 62%-ы қала тұрғындарына, ал 38%-ы ауыл тұрғындарына тиесілі.

Мәдениет саласында жұмыс істейтіндердің жалпы саны (133 048 адам) ішінде жоғары білімі барлар үлесі 64,7%, техникалық және кәсіптік білімі барлар 31,4%, ал жалпы орта білімі барлар 3,9% құрайды.

Бос жұмыс орындарын ұсыну, жұмысқа бөлу, жолдау және кейінгі жұмысқа орналастыру үдерістері жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан

кейінгі білім беру ұйымдары, жергілікті атқарушы органдар, жұмыс берушілер және түлектердің өзара іс-қимылы арқылы жүзеге асырылады. В настоящее время в соответствии с пунктом 17 статьи 47 Закона Республики Казахстан «Об образовании», действуют нормы об обязательной отработке не менее трех лет после завершения обучения.

Порядок направления молодых специалистов и докторов философии (PhD) на работу в соответствующие организации установлен в Правилах направления специалистов на работу, утвержденных приказом и.о. Министра науки и высшего образования Республики Казахстан от 11 августа 2023 года № 403.

В таблице 2 указаны основные процессы, охватываемые ОРК, относительно уровней национальной рамки квалификаций (далее – НРК).

Таблица 2. Основные процессы охватываемые ОРК, относительно уровней НРК

ҰБШ деңге йлері	Салалық біліктілік шеңберлері		
	1-бөлім. Басқару үдерістері.		
6-8	Стратегиялық басқару және позициялау, көркем өнім жасау, операциялық басқару және қолдау, маркетинг, коммуникациялар және аудиториямен жұмыс		
3-6	Өндірістік 3-бөлім. Өндірістік процесті дайындау процесті дайындау — мәдениет және өнер саласындағы (театр, кино, концерт, көрме және т.б.) шығармашылық өнімді жүзеге асыруға қажетті барлық материалдық, техникалық және көркемдік ресурстарды алдын ала әзірлеу кезеңі.	2-бөлім. Негізгі өндірістік процестер Негізгі өндірістік процестер — мәдениет және өнер саласындағы шығармашылық өнімді тікелей жасау кезеңі. Бұл кезеңде идея нақты көркем туындыға, жобаға немесе қойылымға айналады.	4-бөлім. Өндірістен кейінгі процестер Өндірістен кейінгі процестер — мәдениет және өнер саласында дайын өнімді өңдеу, аяқтау, көрсету және аудиторияға ұсыну кезеңі.
	5-бөлім. Қосалқы үдерістер Өнер туындыларын шығаруды, жабдықтардың, құралдардың, костюмдердің және т.б. жұмысқа жарамды күйін қамтамасыз ететін үдерістер.		

4. Саланы талдау

Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіптер жіктеуіші (НК РК 01-2017) мен жұмыс берушілердің кәсіптерге деген қажеттіліктерін талдау мәдениет саласына жатқызылатын кәсіптер тізбесін нақтылауға және өзектендіруге мүмкіндік берді.

Жалпы алғанда, мәдениет саласында 11 қызмет бағыты/өнер түрі бойынша 104 негізгі кәсіп анықталған. Бұл кәсіптер бойынша құзыреттер мен біліктіліктер сипаттамасы екі негізгі бағыт бойынша берілген: мәдениет және өнер.

Осылайша, музей ісі, кітапхана ісі, тарихи-мәдени мұра және бейнелеу өнерінің бір бөлігі мәдениет саласына жатқызылған.

Ал театр, музыка, хореография, цирк, бейнелеу өнері, кинематография, анимация және мәдени-демалыс қызметі өнер саласына енгізілген.

Қолданыстағы Салалық біліктілік шеңбері (СБШ) мәні бойынша әрбір кәсіп үшін «жол картасы» және кәсіби даму мүмкіндігін көрсететін «әлеуметтік лифт» болып табылады. Дегенмен, технологиялардың тұрақты жаңаруы мәдениет саласы қызметкерлеріне қойылатын біліктілік талаптарын әр үш жыл сайын қайта қарау қажеттілігін туындатады.

Қазірдің өзінде кейбір салалар, мысалы кітапхана ісі мен музей ісі, электрондық қосымшалар, цифрлық ресурстар, техника мен жабдықтарды әзірлеу және қолдану саласында жоғары білікті құзыреттері бар мамандардың тапшылығына тап болып отыр. Бұл құзыреттерді ұлттық білім беру жүйесі әлі толық көлемде қамтамасыз ете алмайды.

Мысалы, қазіргі музей тек экспонаттар сақтайтын орын ғана емес, ол ғылым, білім, коммуникация, мәдени ақпарат және шығармашылық инновациялар орталығы болып табылады. Оның функциялары мәдени-ағартушылық және имидждік орталық деңгейіне дейін кеңейіп отыр. Музей қызметі тарих ғылымы, археология, реставрация, өнертану, этнография сияқты салалармен тығыз байланыста дамиды (АҚШ-тағы Смитсон институты, Санкт-Петербургтегі Эрмитаж, Париждегі Лувр және т.б. үлгі ретінде). Осыған байланысты салалық біліктілік шеңбері білім, білік және кәсіби-әлеуметтік құзыреттердің айтарлықтай кеңейтілген тізбесін қарастырады.

Заманауи кітапхананың мақсаты — қоғамның ақпараттық мәдениетін қалыптастыру, оқу, тіл, отандық тарих, мәдениет пен өнерге тұрақты қызығушылықты қолдау. Осыған байланысты дәстүрлі библиограф және кітапханашы мамандықтары аясында менеджмент, маркетинг, IT-технологиялар, ғылыми зерттеулер (социологиялық, әдеби, мәдени-тарихи, этнографиялық, биографиялық, лингвистикалық) және қазіргі заманғы сақтау мен цифрландыру технологиялары бойынша білім, білік және құзыреттерді кеңейту қажет.

Бейнелеу өнері, сәндік-қолданбалы өнер және дизайнды қарастырғанда, олардың өнімдері қоғам санасында халықтың, уақыттың және елдің визуалды бейнесі ретінде қалыптасатынын ескеру қажет. Олар әлеуметтік маңызы бар өнер түрлері ретінде елдің мәдени-тарихи келбетін және адам өмір сүру ортасының

эстетикасын қалыптастырады, сондай-ақ социомәдени кеңістікті ұйымдастырады. Осыған байланысты бейнелеу өнері саласында 16 негізгі мамандық және театр қызметі, кинематография мен анимация шеңберінде 13 қолданбалы мамандық айқындалған.

Ұлттық кинематография қазіргі заманның үздік үлгілерін, елдің бірегей тарихи-мәдени мұрасын, тарихи оқиғалар мен көрнекті тұлғаларды кеңінен насихаттауға бағытталуы тиіс. Бұл ретте патриотизм мен толеранттылықты қалыптастыру мәселелеріне ерекше назар аудару қажет.

Тарихи оқиғалар мен көрнекті қайраткерлерді заманауи әрі көркем тәсілдермен көрсету Қазақстан тарихын әлемдік контекстке кіріктіруге мүмкіндік береді. Осыған байланысты мәдениет, тарих, кино түсірудің заманауи технологиялары, сондай-ақ маркетингтік және социологиялық зерттеулер саласындағы құзыреттер ерекше маңызға ие. Бұл бағыт бойынша 34 мамандық айқындалған.

Анимация саласының дамуы да ерекше маңызды, себебі ол позитивті құндылықтар жүйесін қалыптастыруға бағытталған. Толықметражды анимациялық фильмдер индустрияның брендтік және «негізгі» жобаларына айналуы тиіс. Сонымен қатар анимациялық көркем бейнелерден бастап ойыншықтар, кәдесыйлар, баспа өнімдері және басқа да имидждік өнімдер жасау қажет. Осыған байланысты салалық біліктілік шеңбері 3D технологиялар мен заманауи мультимедиялық шешімдер саласындағы құзыреттерге ерекше мән береді.

Театр, музыка, хореография және цирк өнері барлығы 34 мамандықты қамтиды, олар бойынша сахналық шеберлікті арттыру, кадрларды іріктеу және даярлау саласындағы жүйелі мәселелерді орталықтандырылған түрде шешу қажет. Салалық біліктілік шеңбері кадрларды өңірлер бойынша дамытудағы теңсіздіктерді азайтуға, сондай-ақ оларды даярлау мен біліктілікті арттыру тәсілдерін біріздендіруге мүмкіндік береді.

Жоғарыда аталған үрдістерді және мәдениет саласын дамытудың стратегиялық мақсаттарын ескере отырып, осы шеңберде салааралық құзыреттер мен біліктіліктер қарастырылған: арт-менеджер, арт-директор, мәдениет және өнер саласындағы IT-менеджер, сондай-ақ өнер бағытындағы агент.

5. Кәсіптік қызмет түрлері бойынша КЖС (НКЗ) негізгі кәсіптік топтары мен мамандықтарын сипаттау және оларды ОКЭД кәсіпорындарымен және білім деңгейлері бойынша біліктіліктермен сәйкестендіру

Мәдениет саласындағы кәсіби қызметке келесі бағыттар жатады:

1. Музей ісі;
2. Кітапхана ісі;
3. Тарихи-мәдени мұра;
4. Бейнелеу өнері;
5. Музыкалық өнер;

6. Хореографиялық өнер;
7. Кинематография;
8. Анимация;
9. Театр өнері;
10. Цирк өнері;
11. Мәдени-демалыс қызметі.

(СБШ) деңгей	КӘАЖ коды	КӘАЖ бойынша кәсіптер топтарының атауы	Тиісті деңгейдегі біліктілікке қол жеткізу жолдары	Лауазымдардың ықтимал атаулары	
--------------	-----------	--	--	--------------------------------	--

3,4,6,7	2651	Суретшілер мен мүсіншілер	Болуы: -техникалық және кәсіптік (орта білімнен кейінгі) білім; -жоғары бейінді білім; -жоғары оқу орнынан кейінгі білім (магистратура).	Мамандықтар тізімі (орыс тілінен қазақ тіліне аударма) Тас құрылымдарын қалпына келтіруші (реставратор) Мүсінші Мұз мүсіншісі Суретші-мүсінші Әйнекке кескін салушы суретші Миниатюралық кескін салушы суретші Муралшы (қабырға суретшісі) Суретші Акварель бояуларымен жұмыс істейтін суретші Майлы бояумен жұмыс істейтін суретші Батик техникасымен жұмыс істейтін суретші Портретші-суретші Суретші-кескіндемеші Монументалист-суретші Иллюстратор Инфографика маманы (инфографер) Карикатурашы Суретші-иллюстратор Көркем бұйымдар мен декоративтік заттарды қалпына келтіруші дизайнер Көркем және декоративтік бұйымдарды реставрациялаушы Эктопротез кабинеті суретшісі Постижер-суретші (жасанды шаш/парик жасау шебері) Суретші-реставратор Суретші-технолог Колледж оқытушысы Өнер мектебі оқытушысы Жоғары оқу орнының оқытушысы	

3,4,6,7	2652	Музыканттар, әншілер және композиторлар	Болуы: - техникалық және кәсіптік (орта білімнен кейінгі) білім; - жоғары бейінді білім; - жоғары оқу орнынан кейінгі білім (магистратура).	Аккордеоншы Альтші Камералық аспаптық және вокалдық ансамбль әртісі Оркестр әртісі Халық аспаптары оркестрінің әртісі Симфониялық (камералық, үрмелі) оркестр әртісі Эстрадалық оркестр және ансамбль әртісі Эстрадалық-аспаптық ансамбль әртіс	

				Соло-аспап орындаушы әртіс Арфашы Хор әртісі Баяншы Валторнашы Виолончельші Гитарашы Гобойшы Домбырашы Домрашы Ұрмалы аспаптарда орындаушы Жетігенде орындаушы Шертерде орындаушы Саз сырнайда және найда орындаушы Бас домбырада орындаушы Контрабаста орындаушы Бас қобызда орындаушы Равапта орындаушы Тамбурда орындаушы Сатарда орындаушы Кларнетші Қобызшы Контрабасшы Қылқобызшы Кинокомпозитор Композитор Концертмейстер Оркестр концертмейстері	
--	--	--	--	---	--

				Органшы Пианист (фортепианошы) Балалар музыкалық мектебінің оқытушысы Ансамбль солисті Саксофоншы Скрипкашы Тромбоншы Труба (керней) орындаушысы Туба орындаушысы Фаготшы Флейташы Оркестратор Аккомпаниатор (сүйемелдеуші) Аккомпаниатор-концертмейстер Балет сыныбының концертмейстері Вокал сыныбының концертмейстері Хор концертмейстері Хореографиялық сынып концертмейстері Музыкалық безендіруші Дирижер ассистенті Хормейстер ассистенті Дирижер Хормейстер Импровизатор-ақын Әртіс Ән және би ансамблінің әртісі Вокалды-аспаптық ансамбль әртісі Дәстүрлі ән орындаушы әртісі	
--	--	--	--	---	--

				Хор әртісі Әнші-әртіс (опералық және камералық) Театр әртісі-әнші (опера және балет, музыкалық комедия, музыкалық-драмалық театр) Музыкалық комедия және эстрада әртісі-әнші Соло-әнші әртіс Вокалист Опера әншісі Әнші Әнші (альт) Әнші (баритон) Әнші (бас) Әнші (контральто) Әнші (сопрано) Әнші (тенор) Джаз әншісі Поп-музыка әншісі Эстрадалық орындаушы Музыкалық жетекші Музыкалық бағдарламалар жетекшісі Колледж оқытушысы Музыкалық мектеп оқытушысы Жоғары оқу орнының оқытушысы Қосымша білім беру оқытушысы	
--	--	--	--	--	--

3,4,6,7	2653	Бишілер және хореографтар	Болуы: -техникалық және кәсіптік білім; -жоғары бейінді білім; -жоғары оқу орнынан кейінгі білім (магистратура).	Халық аспаптары ансамблінің солисті (вокалист) Музыкатанушы-лектор Балет әртісі Балет әртісі (соло) Би ұжымының әртісі (чечётка орындаушысы) Кордебалет әртісі Цирк балет әртісі Халық биі ансамблінің әртісі Заманауи би әртісі Би ансамблінің әртісі Балетмейстер ассистенті Балетмейстер Қоюшы-балетмейстер Хореограф Педагог-хореограф Хореографиялық училище оқытушысы Жоғары оқу орнының оқытушысы (балет, хореография саласы) Билер (бальды би) оқытушысы, қосымша білім беру ұйымы	
---------	------	---------------------------	--	--	--

6,7	2654	Режиссерлер және продюсерлер	Болуы: жоғары бейінді білім, -жоғары оқу орнынан кейінгі білім (магистратура).	Импресарио Атқарушы продюсер (жалпы бейін) Продюсер (жалпы бейін) Театр продюсері Телевизиялық және кинофильмдер продюсері Көркем фильмдер продюсері Кино режиссерінің ассистенті Режиссер ассистенті Қоюшы-режиссер ассистенті Кино режиссері Режиссер Бейнемонтаж режиссері Деректі фильмдер режиссері Драмалық театр режиссері Қуыршақ театры режиссері Бұқаралық қойылымдар мен шоу режиссері	
-----	------	------------------------------------	--	--	--

				Музыкалық театр режиссері Музыкалық бағдарламалар режиссері Режиссер-аниматор Қоюшы-режиссер Театрдағы қоюшы-режиссер Кино және теледидар режиссер-продюсері Жарнама және музыкалық клиптер режиссері Аралас түсірілімдер бойынша суретші ассистенті Мультипликация суретшісінің ассистенті Қоюшы-суретші ассистенті Қоюшы-оператор Трюктер қоюшы маманы Жарық бойынша режиссер Заманауи хореография режиссері Хореография режиссері	
--	--	--	--	---	--

4,5,6		Суретшілер	Болуы: -техникалық және кәсіптік (орта білімнен кейінгі) білім, -жоғары бейінді білім, -жоғары оқу орнынан кейінгі білім (магистратура).	Көркемдік жетекші Аралас түсірілімдер бойынша суретші Жарық бойынша суретші Суретші-археолог Бутафор-суретші Грим жасаушы суретші Декоратор-суретші Эскиз жасаушы суретші Суретші-конструктор (дизайнер) Қуыршақ суретші-ойнатушы Ойын қуыршақтарын безендіруші суретші	
				Рәсімдеуші суретші Қоюшы-суретші (жалпы бейін) Театр қоюшы-суретшісі Ретушер-суретші Дыбыс дизайнері Дыбыс режиссері Қайта жазу дыбыс режиссері Арт-менеджер Музыкалық редактор Техникалық редактор ТЖКБ (техникалық және кәсіптік білім беру) оқытушысы Жоғары оқу орнының оқытушысы Қосымша білім беру оқытушысы	

4,6,7,8	2655	Актерлер	Болуы: -техникалық және кәсіптік білім, -жоғары бейінді білім, -жоғары оқу орнынан кейінгі білім (магистратура, докторантура).	Актер Қосалқы құрам әртісі Драма әртісі Кино әртісі Мимикалық ансамбль әртісі Музыкалық театр әртісі Ауызекі жанр әртісі Қуыршақ театрының әртісі Драмалық актер ТЖКБ (техникалық және кәсіптік білім беру) оқытушысы Оқытушы Жоғары оқу орнының оқытушысы Қосымша білім беру оқытушысы	
4,6,7	2656	Жүргізушілер, комментаторлар және дикторлар	Болуы: -техникалық және кәсіптік білім, -жоғары бейінді білім, -жоғары оқу орнынан кейінгі білім (магистратура, докторантура).	Дубляж актері Дубляж әртісі Манеж инспекторы (көрсетілім жүргізушісі) Музыкатанушы-лектор	

4,6	2659	Өнер қайраткерлері, басқа топтарға енгізілмеген	Болуы: -техникалық және кәсіптік білім, -жоғары бейінді білім.	«Акробатика» жанры әртісі «Атлетика» жанры әртісі «Гимнастика» жанры әртісі «Дрессура» жанры әртісі «Жонглирлеу» жанры әртісі «Клоунада» жанры әртісі «Фокустар» жанры әртісі «Эквилибристика» жанры әртісі Коверный әртіс Спорттық-акробатикалық жанр әртісі Цирк әртісі Эстрадалық-спорттық, иллюзиондық және басқа да түпнұсқа эстрадалық жанрлар әртісі Буффонадалық клоун әртісі Әуе гимнаст-әртісі Музыкалық эксцентрик әртісі Импровизатор-әртіс (ақын-импровизатор, манасшы) «Сатира» жанры әртісі	
-----	------	---	--	--	--

4	3432	Мамандар – техникалық қызметкерлер және өзге де қосалқы кәсіби персонал	Болуы: -техникалық және кәсіптік білім.	Сахналық қозғалыс бойынша репетитор Сөйлеу техникасы бойынша репетитор Цирк нөмірлері бойынша репетитор Суфлер Арнайы эффектілер технигі Боди-арт суретшісі Трюктер бойынша суретші Негізгі емес цирк жанрларының әртісі Арнайы эффектілер әртісі Концерт жүргізуші әртіс Конферансье әртісі Дискотека жүргізушісі Орта біліктілік деңгейіндегі бағдарлама жүргізушісі Цирк қойылымының жүргізушісі Диск-жокей Арқан үстімен жүретін әртіс Мәдени іс-шара ұйымдастырушы Түнгі клуб бишісі Көше әншісі (музыканты) Видеооператор ассистенті (бейне-, теле-, дыбыс-) Видеооператор Кинооператор Дыбыс жазу операторы Тележурналистика кешенінің операторы Телемаркетинг операторы Фото-бейне аппаратура операторы	
---	------	---	--	--	--

				Телеоператор Дыбыстық безендіруші Субтитр жасаушы Монтажер (орта біліктілік) Бейне монтажер Субтитр ретушері Мәтінді үйлестіруші	
--	--	--	--	--	--

Қазақстан Республикасының «Мәдениет туралы» Заңының 19-бабына сәйкес мәдениет ұйымдарына мыналар жатады: театрлар, концерттік ұйымдар (филармониялар), цирктер, кинематографиялық ұйымдар, кітапханалар, мұражайлар, мәдени-демалыс ұйымдары, көркем галереялар (салондар), студиялар, шеберханалар, мәдени-тарихи орталықтар, Қазақстан Республикасының шетелдегі мәдени орталықтары, мәдениет саласындағы зерттеу орталықтары (зерттеу институттары), реставрация орталықтары, қорық-мұражайлар.

6. Қорытындылар және күтілетін нәтижелер

1. Мәдениет саласы қызметкерлерінің кәсіби қызмет мазмұнына қойылатын бірыңғай талаптарды қалыптастыру, еңбек нарығының қазіргі қажеттіліктеріне сәйкестендіруді қамтамасыз ету.
2. Персоналды басқару саласындағы кең ауқымды міндеттерді шешу (мотивация мен ынталандыруға негізделген жаңа еңбекақы жүйесін әзірлеу, лауазымдық нұсқаулықтар жасау, мансапты жоспарлау).
3. Сапа тетігін енгізуді қамтамасыз ету – мамандардың кәсіби даярлығын бағалау және біліктілігінің сәйкестігін растау, бұл мыналарға мүмкіндік береді:
 - 1) жұмыс берушілерге еңбек нарығында білікті қызметкерлерді таңдауға, экономикалық және басқарушылық көрсеткіштерді жақсартуға, жұмыстар сапасын және бәсекеге қабілеттілікті арттыруға;
 - 2) қызметкерлерге өздерінің кәсіби деңгейін объективті бағалап, растауға, еңбек нарығындағы сұранысын арттыруға және әлеуметтік тұрақтылықты қамтамасыз етуге.

1-қосымша
ҰБШ біліктілік деңгейлерінің сипаттамасы

ҰБШ деңгейі	КӘАЖ бойынша кәсіп	ҰБШ деңгейі	Кезеңдер	Ұжымдық еңбек бөлінісіндегі рөлі (соның ішінде жауапкершілік саласы)	Білім	Біліктер (Дағдылар)	Жеке құзыреттер
1	2	3	4	5	6	7	8
1	9622-9-008 Музей қараушысы 9622-9-012 Музей күзетшісі 9629-9-002 Киім ілуші (гардеробшы) 9629-9-004 Қойма меңгерушісі (қоймашы) 9629-1-001 Афиша жапсырушы 9629-1-003 Үнпарақ (листовка) таратушы	1	Бастапқы (кіріспе) кезең	Қарапайым қосалқы міндеттерді орындаушы. Тікелей бақылау жағдайында мекеменің тәртібін, сақталуын және базалық жұмыс істеуін қамтамасыз етеді.	Ішкі тәртіп ережелері, еңбек қауіпсіздігі техникасы, қарапайым материалдық құндылықтарды қабылдау/сақтау тәртібі.	Стандартты күнделікті әрекеттерді орындау (кезекшілік, тазалық жүргізу, тізім бойынша заттарды беру).	Тәртіптілік, зейінділік, орындаушылық.
2	9629-9-005 Костюмер — костюмші (киім-кешекші) 9629-9-017 Реквизитор — реквизитші 4000-0-001 Заведующий билетными кассами — билет кассаларының меңгерушісі 4000-0-004 Заведующий складом — қойма меңгерушісі	2	Базалық атқарушылық	Материалдық жауапкершілігі бар стандартты міндеттерді орындайтын қызметкер. Костюмдер, реквизит, билеттер сияқты арнайы мүлікті есепке алуды, сақтауды және беруді ұйымдастырады.	Материалдық есепке алудың негіздері, мамандандырылған мүлікті сақтау қағидалары, кассалық қызмет көрсету тәртібі.	Есептік құжаттаманы жүргізу, мүлікке күтім жасау, жұмыс кеңістігін ұйымдастыру.	Ұқыптылық, ұйымдастырушылық, материалдық құндылықтарға жауапкершілікпен қарау.

	4000-0-005 Шаруашылық меңгерушісі 5220-2-001 Билет кассирі 5220-2-002 Ойын-сауық және спорттық іс-шараларға билет беруші кассир						
3	2655-0-002 Көмекші құрам әртісі 3439-0-002 Миманс әртісі Кордебалет әртісі 3439-0-024 Суфлер 3439-0-004 Опера труппасының инспекторы 3439-0-005 Оркестр инспекторы 3521-2-002 Видеооператор 3521-3-003 Монтажшы (орта білікті) 5142-3-002 Грим-постижёр	3	Білікті атқарушылық	Білікті атқарушы / Техникалық маман Қойылым немесе жоба аясында нақты айқындалған міндеттерді мерзімді бақылау жағдайында дербес орындайды.	Өз рөлі мен партиясын білу, сахналық шеберліктің негіздерін меңгеру, техникамен жұмыс істеу ережелерін білу. Қойылым/жобаның жалпы контекстін түсіну.	Партияларды, техникалық операцияларды нақты орындау. Жұмыс барысында өзгерістерге бейімделу. Қажетті кәсіби құралдарды меңгеру.	Сахналық тәртіп, техникалық дәлдік, еңбекке қабілеттілік, командада жұмыс істей білу.
3-4	2651-1-001 Тас конструкцияларын қалпына келтіруші реставратор 2621-3-003 Ағаш шебері-реставратор 7311-1-015 Үрмелі музыкалық аспаптарды баптаушы 7311-2-001 Үрмелі музыкалық аспаптарды	3-4	Мамандандырылған-техникалық	Маман-техник. Берілген технологиялар бойынша материалдық объектілерді жасау, қалпына келтіру, баптау немесе көркем безендіру бойынша білікті жұмыстарды орындайды.	Нақты қолөнерде қолданылатын технологиялар мен материалдар. Техникалық стандарттар мен ережелер.	Арнайы құралдар мен техникаларды меңгеру. Белгіленген сапаға және үлгіге/техникалық тапсырмаға сәйкестікке қол жеткізу.	Ұқыптылық, төзімділік, дамыған ұсақ моторика, эстетикалық сезім.

	қалпына келтіруші реставратор 3432-3-004 Көркем безендіруші (орта білікті) 3431-0-010 Ретушер 3521-3-001 Дыбыстық безендіруші 5232-0-001 Тауар көрсетуші						
4	2621-2-007 Қор сақтаушы 2621-2-003 Палеограф 2621-2-003 Библиограф 2622-1-002 Кітапханашы 2622-1-003 Кітапханашы- архивші 2622-1-003 Кітапханашы- каталогтаушы 5113-1-001 Гид 5113-1-003 Экскурсия жүргізуші 3433-2-001 Кітапхана, халық шығармашылығы үйі және т.б. әдіскері 3440-0-011 Мәдени іс-шара ұйымдастырушы 3439-0-012 Репертуарды қалыптастыру жөніндегі кеңесші 3439-0-016 Музыкалық кеңесші 2652-4-004 Хормейстер 2652-4-003 Дирижер 2652-1-008 Солист- аспапшы әртіс	4	Кәсіби- ұйымдастыру шылық	Қорлармен, аудиториямен немесе үдерістермен жұмыс істейтін маман. Есептік, зерттеу, ағартушылық немесе ұйымдастырушылық функцияларды дербес орындайды.	Өзінің тар маманданған саласы бойынша терең білім (қорлар, тарих, педагогика). Экскурсия жүргізу, іс-шараларды ұйымдастыру, каталогтау әдістемелері.	Заттарға сараптама жүргізу, экскурсиялар/сабақ тарды ұйымдастыру және өткізу, іс- шараларды жоспарлау, құжаттамамен жұмыс істеу.	Қарым- қатынасқа бейімділік, эрудиция, жауапкершілік, ұсақ-түйекке мұқияттылық, ұйымдастыруш ылық қабілеттер.

	2652-5-011 Вокалист 2652-5-005 Дәстүрлі ән орындаушы әртіс 2633-1-007 Музыкатанушы						
5-6	2163-9-012 Тоқыма және мата өнері бойынша суретші Мата суретшісі 2166-5-001 3D аниматор 2166-5-006 Анимация суретшісі (мультипликатор) 2652-1-008 Солист-аспапшы әртіс 2652-5-011 Вокалист 2652-5-005 Дәстүрлі ән орындаушы әртіс 2652-4-004 Хормейстер 2652-4-003 Дирижер 2653-1-002 Балет әртісі (солист) 2659-1-001 Акробатика жанрының әртісі 2655-0-001 Актер 2655-0-003 Драма әртісі 2659-9-001 Артист-импровизатор (ақын-импровизатор, манасшы) 3440-0-004 Конферансье әртісі	5-6	Шығармашылық-орындаушылық (солист)	Жоғары деңгейлі орындаушы әртіс. Көркем бейнені дербес жасайды, шығарманы интерпретациялайды.	Орындаушылық өнердің теориясы мен тарихы, репертуарды терең білу, қауіпсіздік техникасы (цирк жанрлары үшін).	Орындау техникасын (аспап, дауыс, дене) виртуоздық деңгейде меңгеру. Көркем бейне жасау, көрерменмен жұмыс істеу.	Әртістік, харизма, сахналық төзімділік, өзін-өзі тәртіпке келтіру, шығармашылық даралық.
6	3440-0-004 Киім дизайнері	6	Жобалық-шығармашылық (автор)	Суретші-дизайнер. Түпнұсқа көркем туындыларды,	Өнер теориясы мен тарихы, композиция, колористика,	Түпнұсқа көркем туындыларды/жоба ларды жасау. Түрлі	Шығармашылық дарындылық, бейнелі ойлау,

	2163-9-012 Тоқыма және тоқу өнері бойынша суретші 2166-5-001 3D аниматор 2166-5-006 Анимация суретшісі (мультипликатор) 2651-2-004 Суретші 2651-3-001 Иллюстратор 2166-5-001 3D аниматор 2166-5-006 Анимация суретшісі (мультипликатор) 2652-2-002 Композитор 3439-0-001 Аранжировщик 3431-0-018 Фотограф-суретші 2334-0-050 Хореографиялық өнер оқытушысы (колледж)			дизайн-жобаларды, анимацияны, музыкалық шығармаларды дербес жасайды.	заманауи көркемдік техника және цифрлық құралдар, авторлық құқық негіздері.	техникалар мен технологияларды меңгеру. Концепцияны әзірлеу және оны іске асыру.	жеке стиль, креативтілік, өзін-өзі сынға алу.
5-6	2651-9-006 Суретші-реставратор 2161-0-005 Сәулетші-реставратор 2651-9-001 Дизайнер-реставратор 2651-1-002 Мүсінші 2621-3-004 Ескерткіштерді реставрациялау және консервациялау маманы	5-6	Ғылыми-реставрациялық	Реставратор. Мәдени мұра нысандарын қалпына келтіру бойынша ең күрделі жұмыстарды орындайды. Реставрация әдістері бойынша жауапты шешімдер қабылдайды.	Өнер тарихы, технологиялар мен материалдар (тарихи және заманауи), химия, физика бойынша терең білім. Реставратордың этикалық кодексі.	Кешенді ғылыми реставрация жүргізу. Әдістемелерді таңдау және негіздеу. Үдерісті құжаттау. Көмекшілерге басшылық жасау.	Жоғары жауапкершілік, ғылыми ұқыптылық, төзімділік, көркемдік түйсік, кәсіби этика.
6	1432-0-003 Бас өнертанушы 2641-5-001 Кинотанушы 2632-3-001 Археолог 2632-2-007 Этнограф	6	Ғылыми-зерттеу / Қойылымдық	Сарапшы-зерттеуші / Қойылымшы. Ғылыми зерттеулер жүргізеді, авторлық	Ғылыми зерттеу немесе режиссура әдіснамасы. Өзінің ғылыми немесе	Ғылыми талдау жүргізу, ғылыми еңбектер жазу, концепция әзірлеу,	Аналитикалық ойлау, көркемдік көзқарас,

	2633-1-002 Өнертанушы 2633-1-001 Балеттанушы 2633-1-007 Музыкатанушы 2633-1-010 Театртанушы 2641-2-001, 2641-2-002, 2641-1-002 Кино- теледраматург (драматург, сценарист) 2654-2-007 Режиссер 2653-2 Хореография педагогы 2653-2-002 Балетмейстер 2652-4-004 Хормейстер 2654-9-002 Музыкалық редактор 2652-4-004 Хормейстер 2652-4-003 Дирижер 2652-1-008 Солист- аспапшы әртіс 2652-5-011 Вокалист 2652-5-005 Дәстүрлі ән орындаушы әртіс		(жетекші маман)	туындылар жасайды, мәдени құбылыстарды интерпретациялайды. Шығармашылық немесе ғылыми ұжымды басқарады.	көркемдік мамандану саласы бойынша терең білім. Шығармашылық үдерісті басқару қағидаттары.	қойылым үдерісіне басшылық жасау, педагогикалық қызмет.	көшбасшылық қасиеттер, концептуалды ойлау қабілеті.
7	2654-2-019 Қоюшы режиссер 2654-4-009 Көркемдік жетекші 2652-4-003 Дирижер 2653-2-003 Қоюшы балетмейстер 2654-4-021 Қоюшы суретші (жалпы бейін) 2654-1-003 Продюсер (жалпы бейін)	7	Стратегиялық - басқарушылық (жоғары буын басшысы)	Шығармашылық ұжымды басқаратын жетекші / Продюсер. Ірі жобаның көркемдік нәтижесі мен қаржылық тұрақтылығына жауап береді. Шығармашылық	Мәдениет саласындағы стратегиялық жоспарлау, менеджмент, фандрайзинг, продюсерлік, өз көркемдік саласы бойынша терең білім.	Шығармашылық құрам мен жоба концепциясын қалыптастыру. Бюджет пен ресурстарды басқару. Серіктестермен келіссөздер жүргізу. Негізгі кадрлық және	Күшті көшбасшылық, стратегиялық ойлау, басқарушылық дағдылар, тәуекел жағдайында жұмыс істей білу, қарым-

	2654-1-008 Көркем фильмдер продюсері 2654-2-018 Режиссер-аниматор 2633-1-007 Музыкатанушы 2652-1-008 Солист-аспапшы әртіс 2652-5-011 Вокалист 2652-5-005 Дәстүрлі ән орындаушы әртіс			саясатты қалыптастырады.		шығармашылық шешімдер қабылдау.	қатынасқа бейімділік.
8	2632-3-001 Археолог (жетекші ғылыми қызметкер, институт басшысы) 1432-0-003 Өнертанушы (ғылыми мектеп жетекшісі) 2653-2 Хореография педагогы 2654-4-009 Көркемдік жетекші (ұлттық театр, филармония) 2654-1-003 Продюсер (мемлекеттік бағдарламалар әзірлеуші) 2633-1-007 Музыкатанушы 2652-1-008 Солист-аспапшы әртіс 2652-5-011 Вокалист 2652-5-005 Дәстүрлі ән орындаушы әртіс	8	Стратегиялар мен жаңа бағыттарды әзірлеуші	Стратег, жаңа білімді жасаушы, жоғары буын басшысы. Ұлттық және халықаралық деңгейде мәдениет пен ғылымның ұзақ мерзімді даму бағыттарын айқындайды.	Мәдениет философиясы, ғылым әдіснамасы, әлемдік өнер тарихы, мемлекеттік басқару негіздері, мәдениет саласындағы халықаралық стандарттар.	Проведение пионерских исследований, формирование новых дисциплин, разработка национальных программ, подготовка кадров высшей квалификации.	Жаһандық ойлау, академиялық көшбасшылық, серпінді креативтілік, жоғары этикалық және азаматтық жауапкершілік.
*		*	*	*	*	*	*
*	*	*	*	*	*	*	*

*	*	*	*	*	*	*	**
*	*	*	*	*	*	*	*
*	*	*	*	*	*	*	*
*	*	*	*	*	*	*	*
*	*	*	*	*	*	*	*
*	*	*	*	*	**	*	*
*	*	*	*	*	*	*	*
*	*	*	*	*	*	*	*
*	*	*	*	*	*	*	*
3	2655-0-002 Артист вспомогательного состава 3439-0-002 Артист миманса 2653-1-005 Артист кордебалета 3439-0-024 Суфлер 3439-0-004 Инспектор оперной труппы 3439-0-005 Инспектор оркестра 3521-2-002 Видеооператор 3521-3-003 Монтажер (средней квалификации) 5142-3-002 Гримёр- пастижер	3	Квалифицированно-исполнительская	Квалифицированный исполнитель / Технический специалист. Самостоятельно выполняет чётко очерченные задачи в рамках постановки или проекта под периодическим контролем.	Знание своей роли/партии, основ сценического мастерства, правил работы с техникой. Понимание общего контекста постановки/проекта.	Чёткое исполнение партий, технических операций. Адаптация к изменениям в процессе работы. Владение необходимым профессиональным инструментарием.	Сценическая дисциплина, техническая точность, работоспособность, умение работать в команде.
3-4	2651-1-001 Реставратор каменных конструкций 2621-3-003 Плотник- реставратор 7311-1-015 Настройщик духовых инструментов (и аналоги 016-021) 7311-2-001 Реставратор	3-4	Специализированно-техническая	Специалист-техник. Выполняет квалифицированные работы по созданию, восстановлению, настройке или оформлению материальных	Технологии и материалы, применяемые в конкретном ремесле. Технические стандарты и правила.	Владение специальными инструментами и техниками. Достижение заданного качества и соответствия	Тщательность, терпение, развитая мелкая моторика, эстетическое чувство.

	духовых инструментов (и аналоги 002-005) 3432-3-004 Художник-оформитель (средней квалификации) 3431-0-010 Ретушер 3521-3-001 Звукооформитель 5232-0-001 Демонстратор товара			объектов по заданным технологиям.		образцу/техническому заданию.	
4	2621-2-007 Хранитель фонда 2621-2-003 Палеограф 2622-1-001 Библиограф 2622-1-002 Библиотекарь 2622-1-003 Библиотекарь - архивист 2622-1-004 Библиотекарь-каталогизатор 5113-1-001 Гид 5113-1-003 Экскурсовод 3433-2-001 Методист библиотеки, дома народного творчества и др. 3440-0-011 Культурорганизатор 3439-0-012 Консультант по формированию репертуара 3439-0-016 Музыкальный консультант 2652-4-004 Хормейстер 2652-4-003 Дирижер	4	Профессионально-организационная	Специалист по работе с фондами, аудиторией или процессом. Самостоятельно ведёт учётные, исследовательские, просветительские или организационные функции.	Глубокие знания в своей узкой области (фонды, история, педагогика). Методики проведения экскурсий, организации мероприятий, каталогизации.	Проведение экспертизы предметов, организация и проведение экскурсий/занятий, планирование мероприятий, работа с документацией.	Коммуникабельность, эрудиция, ответственность, внимательность к деталям, организаторские способности.

	2652-1-008 Артист-солист-инструменталист (и аналоги 001-028) 2652-5-011 Вокалист (и аналоги 012-022) 2652-5-005 Артист традиционного пения 2633-1-007 Музыковед						
5-6	2163-9-012 Художник по текстилю и ткачеству Художник по тканям 2166-5-001 3D аниматор 2166-5-006 Художник-аниматор (мультипликатор) 2652-1-008 Артист-солист-инструменталист (и аналоги 001-028) 2652-5-011 Вокалист (и аналоги 012-022) 2652-5-005 Артист традиционного пения 2652-4-004 Хормейстер 2652-4-003 Дирижер 2653-1-002 Артист балета (солист) 2659-1-001 Артист жанра "Акробатика" (и аналоги 002-015) 2655-0-001 Актер 2655-0-003 Артист драмы 2659-9-001 Артист-импровизатор (акын-импровизатор, манасшы)	5-6	Творчески-исполнительская (солист)	Артист-исполнитель высокого класса. Самостоятельно создаёт художественный образ, интерпретирует произведение.	Теория и история исполнительского искусства, глубокое знание репертуара, техники безопасности (для цирковых жанров).	Виртуозное владение техникой исполнения (инструмент, голос, тело). Создание художественного образа, работа со зрителем.	Артистизм, харизма, сценическая выдержка, самодисциплина, творческая индивидуальность.

	3440-0-004 Артист-конферансье						
6	2163-1-004 Дизайнер одежды 2163-9-012 Художник по текстилю и ткачеству 2166-5-001 3D аниматор 2166-5-006 Художник-аниматор (мультипликатор) 2651-2-004 Художник (и аналоги 001-010) 2651-3-001 Иллюстратор 2166-5-001 3D аниматор 2166-5-006 Художник-аниматор (мультипликатор) 2652-2-002 Композитор 3439-0-001 Аранжировщик 3431-0-018 Художник-фотограф 2334-0-050 Преподаватель хореографического искусства, колледж	6	Проектно-творческая (автор)	Художник-дизайнер. Самостоятельно создаёт оригинальные произведения искусства, дизайн-проекты, анимацию, музыкальные произведения.	Теория и история искусств, композиция, колористика, современные художественные техники и цифровые инструменты, основы авторского права.	Создание оригинальных художественных произведений/проектов. Владение различными техниками и технологиями. Разработка концепции и её реализация.	Творческая одарённость, образное мышление, индивидуальный стиль, креативность, самокритичность.
5-6	2651-9-006 Художник-реставратор 2161-0-005 Архитектор-реставратор 2651-9-001 Дизайнер-реставратор 2651-1-002 Скульптор 2621-3-004 Специалист по реставрации и консервации памятников	5-6	Научно-реставрационная	Реставратор. Выполняет сложнейшие работы по восстановлению объектов культурного наследия. Принимает ответственные решения о методах реставрации.	Глубокие знания истории искусства, технологий и материалов (исторических и современных), химии, физики. Этический кодекс реставратора.	Проведение комплексной научной реставрации. Выбор и обоснование методик. Документирование процесса. Руководство помощниками.	Высокая ответственность, научная scrupulousness, терпение, художественное чутьё, профессиональная этика.
6	1432-0-003 Главный искусствоведа	6	Научно-исследователь	Эксперт-исследователь /	Методология научного	Проведение научного анализа,	Аналитический ум,

	2641-5-001 Киновед 2632-3-001 Археолог 2632-2-007 Этнограф 2633-1-002 Искусствовед 2633-1-001 Балетовед 2633-1-007 Музыковед 2633-1-010 Театровед 2641-2-001, 2641-2-002, 2641-1-002 Кинотеледраматург (драматург, сценарист) 2654-2-007 Режиссер 2653-2 Педагого-хореограф 2653-2-002 Балетмейстер 2652-4-004 Хормейстер 2654-9-002 Редактор музыкальный 2652-4-004 Хормейстер 2652-4-003 Дирижер 2652-1-008 Артист-солист- инструменталист (и аналоги 001-028) 2652-5-011 Вокалист (и аналоги 012-022) 2652-5-005 Артист традиционного пения		ская / Постановочна я (ведущий специалист)	Постановщик. Проводит научные исследования, создаёт авторские произведения, интерпретирует культурные явления. Руководит творческим или научным коллективом.	исследования или режиссуры. Глубокие знания в своей научной или художественной специализации. Принципы управления творческим процессом.	написание работ, разработка концепции, руководство постановочным процессом, педагогическая деятельность.	художественное видение, лидерские качества, способность к концептуальному мышлению.
7	2654-2-019 Режиссер-постановщик 2654-4-009 Художественный руководитель 2652-4-003 Дирижер 2653-2-003 Балетмейстер-постановщик	7	Стратегический - управленческий (руководитель высшего звена)	Руководитель творческого коллектива / Продюсер. Несёт ответственность за художественный результат и финансовую	Стратегическое планирование в сфере культуры, менеджмент, фандрайзинг, продюсирование, углублённые знания в своей	Формирование творческого состава и концепции проекта. Управление бюджетом и ресурсами. Ведение переговоров с	Сильное лидерство, стратегическое мышление, управленческие навыки, умение работать в условиях риска,

2654-4-021 Художник-постановщик (общий профиль) 2654-1-003 Продюсер (общий профиль) 2654-1-008 Продюсер художественных фильмов 2654-2-018 Режиссёр-аниматор 2633-1-007 Музыковед 2652-1-008 Артист-солист-инструменталист (и аналоги 001-028) 2652-5-011 Вокалист (и аналоги 012-022) 2652-5-005 Артист традиционного пения			состоятельность крупного проекта. Формирует творческую политику.	художественной области.	партнёрами. Принятие ключевых кадровых и творческих решений.	коммуникабельность.
--	--	--	--	-------------------------	--	---------------------

8	2632-3-001 Археолог (ведущий научный сотрудник, руководитель института) 1432-0-003 Искусствовед (глава научной школы) 2653-2 Педагог-хореограф 2654-4-009 Художественный руководитель (национального театра, филармонии) 2654-1-003 Продюсер (разработчик государственных программ) 2633-1-007 Музыковед 2652-1-008 Артист-солист- инструменталист (и аналоги 001-028) 2652-5-011 Вокалист (и аналоги 012-022) 2652-5-005 Артист традиционного пения	8	Разработчик стратегий и новых направлений	Стратег, создатель новых знаний, высший руководитель. Опре деляет долгосрочные векторы развития культуры и науки на национальном и международном уровне.	Философия культуры, методология науки, мировая история искусств, основы государственного управления, международные стандарты в сфере культуры.	Проведение пионерских исследований, формирование новых дисциплин, разработка национальных программ, подготовка кадров высшей квалификации.	Глобальное мышление, академическое лидерство, прорывная креативность, высочайшая этическая и гражданская ответственност ь.
---	--	---	--	---	---	--	--